

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЇХ ВИДІВ

МАТВЕЄВ Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

УДК 346.54

Стаття посвячена раскрытию особенностей хозяйственно-правового регулирования инновационных договоров в зависимости от их видов в условиях инновационного развития Украины.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, фінансові угоди, інтелектуальний потенціал, інноваційна політика, промислова власність, державне регулювання, інноваційні договори, інтелектуальна власність.

Постановка проблеми у загальному вигляді

Інноваційні договори як складові фінансових інновацій є актуальною темою сьогодення, що вимагає докладного вивчення, розвитку та аналізу задля подальшого вживання їх на практиці з метою поліпшення господарського сектора економіки держави в умовах інноваційної системи.

Важливу роль у поширенні і втіленні інновацій відіграють умови, що забезпечують правове становище суб'єктів господарювання, які намагаються йти шляхом впровадження новітніх технологій. Невід'ємною складовою є захищеність від можливих негативних наслідків, шляхом визначення загальних і особливих складових супроводжуючих договорів, забезпечуючи зрозуміле, уніфіковане відношення сторін до виконання взятих на себе зобов'язань. Протиріччя, що виникають у сфері зазначених суспільних відносин, мають специфічні форми, а від так потребують своєрідних умов правового регулювання. А відтак, визначення осо-

бливостей інноваційних договорів на основі їх видової приналежності повинне сприяти визначенню можливих протиріч у процесі формування інноваційної моделі розвитку економіки України. Варто наголосити, що підвищення ефективності національної інноваційної системи та інфраструктури інноваційної діяльності має здійснюватися шляхом розвитку інфраструктури підтримки малого бізнесу у сфері інновацій (бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій); приведення законодавства України у сфері інтелектуальної власності відповідно до законодавства Європейського Союзу; удосконалення державного регулювання й економічного стимулювання суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій.

Формування цивілізованого, інтелектуально розвинутого суспільства, перебудова України як правової, демократичної, соціальної держави пов'язані з активним впровадженням інститутів ринкової економіки, серед яких важливе місце займає інститут договірної права. Впровадження науково-технічних розробок, удосконалення методів організації та керування виробництвом через договірну передачу прав надають значний ріст рентабельності бізнесу і є домінуючою тенденцією в розвитку сучасних ринкових відносин.

Зв'язок вказаної проблеми із важливими науковими та практичними завданнями

Чинне законодавство України не передбачає спеціальних заходів захисту від не-

добросовісної поведінки суб'єктів господарювання в інноваційних правовідносинах. Зазначені недоліки створюють певні проблеми для суб'єктів господарювання, що володіють і впроваджують інноваційні технології, обмежують можливості реалізації та захисту їх права на таку інформацію. У країнах, що йдуть шляхом інноваційного розвитку економіки ці питання врегульовані на рівні законодавчих актів. А відтак, певної уваги потребує дослідження видів інноваційних договорів як підвалин, на яких базуються виникнення прав і обов'язків сторін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою представленої статті є запропонування визначення та висвітлення видів інноваційних договорів, як угод спрямованих на підвищення економічної самостійності держави через дослідження існуючих науково-теоретичних поглядів у сфері класифікації інноваційних договорів та її складових. На підставі аналізу вищезазначених питань простежити певний генезис інновації, а саме: становлення, шляхи розвитку у майбутньому, що надасть змогу закласти у чинне законодавство такі норми правової охорони інтересів суб'єктів, які створювали б більш сприятливі умови для розвитку підприємництва і добросовісної конкуренції на ринку. А відповідно до цього має бути реалізована розробка нових положень, які сприятимуть створенню цілісного уявлення про обов'язкові і суттєві умови інноваційних договорів, що, у свою чергу, повинно призводити до більшої захищеності й економічного заохочення вищезазначеного алеаторного виду діяльності.

Об'єктом дослідження є сукупність наукових поглядів, ідей, уявлень з приводу визначення основних підходів щодо договорів, що супроводжують інноваційну діяльність і вищезазначені відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми

Дослідженню класифікації договорів і їх видів приділено чимало уваги науковців у юридичній літературі, у тому числі й інноваційним договорам.

Праці Марущака Н. В., Сімсона О., Титаренко Г. Б., Тверезенко О. О., Рассомахіна О.А., Близнец І. А., Кучеренко Ю.Б. присвячені саме інноваційним договорам, однак низка питань, пов'язаних із вищевказаною проблемою, а саме визначенню особливостей, що лежать в основі виникнення відповідальності, потребує більшої уваги.

Виклад основного матеріалу дослідження і обґрунтування отриманих наукових результатів

Як відомо, інновації – це результат інвестування інтелектуального рішення в розробку та отримання нового знання, раніше не залученої ідеї щодо оновлення сфер життєдіяльності людства (технології; виробництва; організаційні форми соціального буття, такі як освіта, управління, організація праці, обслуговування, наука, інформатизація та т. ін.), а також наступний процес впровадження (виробництва) цього, з фіксованим отриманням додаткової цінності (прибуток, лідерство, пріоритет, докорінне покращення, креативність, прогрес). У свою чергу, фінансовими інноваціями визнаються нові фінансові продукти, технології та інститути, що підвищують економічний стан держави.

Правовими формами створення і реалізації інновацій виступають окремі види договорів, які мають врегулювати відносини суб'єктів інноваційної діяльності. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про інноваційну діяльність» суб'єктами інноваційної можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів [4].

Впорядкування за певними ознаками має теоретико-методологічне значення як інструмент досліджень генезису інновацій, а також практичне – для класифікації за ознаками інновацій як об'єктів інноваційної діяльності. [3; с. 35]

Відповідно, можна виділити окремі види інноваційних договорів:

- договір підряду на виконання проєктних і дослідницьких робіт (ст. 324 Господарського кодексу України) [5]. За цим договором підрядник зобов'язується розробити за завданням замовника проєктну документацію або виконати обумовлені договором проєктні роботи, а також виконати досліджувальні роботи, а замовник зобов'язується прийняти і оплатити їх;

- договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт (ст. 892 Глави 62 Цивільного кодексу України) [6]. За договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт підрядник (виконавець) зобов'язується провести за завданням замовника науковий дослідження, розробити зразок нового виробу та конструкторську документацію на нього, нову технологію тощо, а замовник зобов'язується прийняти виконану роботу та оплатити її;

- договори, що направлені на придбання прогресивних видів машин, устаткування, установок, інших основних фондів, необхідних для впровадження нових або вдосконалених технологічних процесів, або для випуску нової продукції, надання нових послуг (наприклад, договори купівлі-продажу, міни та таке ін.);

- ліцензійні договори, які є найбільш поширеною формою передачі майнових прав інтелектуальної власності, де одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною угодою сторін з урахуванням вимог законодавства. У разі передачі прав на об'єкт права промислової власності до договору включаються відомості про номер патенту та назву винаходу (корисної моделі, сорту рослин тощо). Вимоги до ліцензійних договорів на кожний вид об'єктів права промислової власності встановлюються підзаконними актами;

- договори на придбання і використання програмних засобів (програми для ЕОМ і бази даних, видавничі системи і графічні редактори та таке ін.);

- договір комерційної концесії. Відповідно до статті 1115 Цивільного кодексу Укра-

їни за договором комерційної концесії одна сторона (правовласник) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг [6].

Особливості розподілу інноваційних договорів за їх особливими ознаками обумовлюються їх різноманітністю за змістом і структурою, місцем і сферами застосування, масштабами функціонування, характером споживання, формами перетворення, рівнем новизни, характером наслідків та іншими критеріями, що можуть мати суттєвий вплив. Наслідком зазначеного може бути віднесення однієї інновації до кількох видів одночасно. У науковій літературі зустрічаються класифікації інновацій за багатьма критеріями (деякі фахівці пропонують до 25 критеріїв для структурування інновацій), вибір яких, як правило, залежить від завдань, які ставить перед собою науковець. Це призводить до того, що виникає необхідність систематизувати самі критерії, що іноді робиться, в результаті чого ми зустрічаємося вже не з окремими критеріями, а їх системою, як правило, організованою за ступенем важливості з погляду науковця [1; с. 36].

З огляду на зазначене заслуговують на увагу критерії запропоновані М. Хучеком «Інновації на підприємствах та їх впровадження», а саме:

1) оригінальний характер змін: оригінальні (творчі) інновації-відкриття та винаходи; неоригінальні-копіювання та відтворення оригінальних;

2) ступінь складності: незв'язні та зв'язані-результат праці колективів, наукових груп, господарських організацій;

3) галузь господарства: матеріалізовані та нематеріалізовані;

4) ступінь новизни у масштабі: світовому, країні або галузі, підприємства;

5) у рамках дії та форм прояву: вже впровадили на підприємстві, які впроваджують на підприємстві;

6) соціально-психологічний критерій залежно від ступеня розуміння та форм виникнення інновацій у тих чи інших соціальних сферах;

7) сфера використання: технологічні; організаційні; економічні; суспільні. Останній критерій, на нашу думку, є найважливішим, оскільки навіть якщо ми розглядаємо інноваційну діяльність на окремому підприємстві, то вона повинна аналізуватися комплексно, і тільки останній критерій дозволяє це зробити [1; с. 36].

Зазначене пояснюється, насамперед, системним характером інноваційної діяльності та необхідністю комплексного підходу до їх вивчення, оскільки у загальному вигляді інноваційний процес полягає в отриманні й комерціалізації винаходів, нових технологій, видів продукції та послуг, нових способів організації виробництва, праці й управління, у той же час на державному рівні, інноваційний процес – це механізми розробки та впровадження інновацій на ринку нововведень України. [3; с. 39].

Крім того, групування інновацій за сферою використання не тільки конкретизує структуру об'єкта, що вивчається інноватикою, але й виявляє в ній проблемні зв'язки і відносини, виявлення і нівелювання яких повинно зменшити наявні ризики [1; с. 41].

В умовах економіки, що розвивається, держава, керуючись метою саме інноваційного напрямку розвитку, стає основним ініціатором відповідних економічних процесів і відповідних суспільних відносин. Право є основним засобом регулювання, що створює належні умови для формування та активізації інноваційних відносин. Держава повинна активізувати недостатній приватний інтерес, стимулювати підприємницьку ініціативу в нематеріальній сфері, що повною мірою стосується специфіки формування інноваційних правовідносин в Україні. Наслідком чого є життєво важливим створення моделі інноваційних правовідносин, з гармонійним поєднанням і балансу приватних і публічних інтересів, де публічні – це інноваційні перетворення в господарській сфері, модернізація національних виробництв, створення ринку інновацій, а приватні – досягнення конкурентних переваг на внутрішньому та міжнародному ринках інтелектуальної продукції та отримання прибутків від її використання. [2; с. 98-99]

Інноваційні відносини, як і господарські,

можуть набувати характеру організаційно-майнових – «діагональних правовідносин», так як їм притаманні риси як горизонтальних, так і вертикальних правовідносин. Це відносини: з приводу державного трансферу технологій; інноваційної діяльності технопарків як суб'єктів публічного права; діяльності верчурних та інноваційних фондів за участю державного капіталу як заохочувальних механізмів інноваційної інфраструктури, а також інші. З одного боку, ми маємо справу із суб'єктом публічного права (державою або юридичною особою), а з другого боку, він стає учасником майнових відносин, аналогічних тим, що відбуваються у приватній сфері [2; с. 99].

Визначення, що надаються у Законі України «Про інноваційну діяльність» [4], а також наведене вище обумовлює доцільність проведення предметно-об'єктивної класифікації за наступними критеріями: 1) інноваційні правовідносини у сфері науки і техніки (об'єкт знання); 2) у виробничій сфері (технології); 3) в інформаційній сфері (інформація); 4) у сфері торгівлі та послуг (бренди); 5) у сфері культури, шоу-бізнесу (сценарії, ідеї).

Залежно від форми інноваційної діяльності (в основі лежатиме відповідний договір на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності), слід виділити: 1) відносини з горизонтальної передачі об'єктів інновації (горизонтальний трансфер); 2) відносини з регулювання державного трансферу об'єктів інновацій (вертикальний трансфер) [2; с. 102].

Класифікація договорів дає змогу учасникам господарсько-правових відносин легко виявляти найбільш суттєві властивості договору та звертатись у практичній діяльності до такого договору, який найбільш відповідає їхнім вимогам і поставленим завданням [9, с. 594].

Вищезазначене може бути розглянуте на прикладі договору комерційної концесії. Предметом договору комерційної концесії є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації.

Слід зауважити, що договір комерційної концесії є одним із новітніх договірних інститутів у господарському праві України. Незважаючи на новизну для України, договір комерційної концесії має достатньо давню історію. Зокрема, у США цей вид договору був відомий вже у 30-х роках ХХ століття, а у 70-х широко ввійшов до практики комерційної діяльності: за моделлю комерційної концесії у США працюють біля однієї треті всіх підприємств роздрібною торгівлі, а в Австралії – біля 90 відсотків організацій швидкого обслуговування [7; с. 42].

У світовій практиці відповідний інститут має назву «франчайзинг» (від фр. *franchissage* — пільга, привілей), або франшиза (від лат. *franchise* – привілея, пільга, особливе право). Як приклад, можна навести визначення, запропоноване Міжнародною асоціацією франчайзингу: «Франчайзинг – це договірні відносини між франшизодавцем і франшизоодержувачем, де франшизодавець пропонує або зобов'язується виявляти постійний інтерес до діяльності франшизоодержувача у таких сферах, як ноу-хау і навчання персоналу, тоді як франшизоодержувач здійснює власну діяльність під спільним фірмовим найменуванням, форматом і/чи процесом, яким володіє та контролює франшизодавець, і вклав або вкладе суттєві інвестиції у це підприємство із власних ресурсів».

Серед особливостей договору комерційної концесії можна виділити наступні:

Сторонами договору комерційної концесії можуть бути лише особи, що здійснюють підприємницьку діяльність (ст. 1117 ЦКУ) [6].

Необхідним елементом предмету договору комерційної концесії є надання правовласником користувачеві комплексу прав: право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації. Можливість використання не лише об'єкта права інтелектуальної власності, але і комерційного досвіду та ділової репутації відрізняє договір комерційної концесії від ліцензійного договору.

Специфіку має і зміст договору комерційної концесії, коло прав та обов'язків сторін. Так, правовласник зобов'язаний передати користувачеві технічну та комерційну документацію і надати іншу інформацію, необхідну для здійснення прав, наданих йому за договором комерційної концесії, а також проінформувати користувача та його працівників з питань, пов'язаних зі здійсненням цих прав;

Здійснення класифікації договорів дає можливість не лише виділити риси чи істотні ознаки того чи іншого договору, а й визначити його місце в системі відносин, оскільки правильно побудована класифікація сприяє систематизації не лише накопичених знань, а і забезпечує належне використання термінів, усуває неоднозначність правозастосування, а інколи і суперечливість [10, с. 321].

Аналізуючи доктринальні положення, щодо класифікації договорів, слід зазначити, що вона проводиться за різними ознаками класифікації договорів, що регулюють інноваційну діяльність у сфері господарсько-правових відносин і обумовлене обов'язковістю досягнення прибутку поряд із юридичним критерієм поєднання і наявності економічного критерія.

Як слушно зазначає С. М. Бервено, пріоритетною вважається практична значущість поділу договорів на види, яка полягає, перш за все, в можливості нормативного закріплення їх суттєвих видових ознак і, як результат, – у забезпеченні одноманітного застосування договорів із відповідними характерними рисами.

Є. О. Харитонов та І. Г. Бабич зазначають, що класифікацію можна здійснювати з урахуванням їх належності до певного типу, виду або змішаного договору.

На думку О. С. Іоффе, договірний тип суспільних відносин виділяється за специфікою матеріальних відносин, що опосередковуються договором, або низкою юридичних умов, об'єктивно необхідних для утворення даного договірної зобов'язання. Достатньо будь-якої з двох вищезазначених передумов, щоб відповідні зобов'язання утворили самостійний тип договору.

Якщо ж укладений договір опосередковує два або більше різнорідних відносин та

об'єднує умови, об'єктивно необхідні для формування зобов'язань різних типів, він стає змішаним договором.

У межах одного типу договору можуть існувати різні види договорів. Визначити вид договору – означає виділити в межах одного договірної типу такі договори, які одночасно із загальними рисами, притаманними даному типу, містять специфічні особливості, що характеризують суб'єктів договірних правовідносин, предмет договору, підстави виникнення, зміст договірних правовідносин тощо. Вид договору – це основа системи договорів. У межах окремих видів господарсько-правових договорів можуть розрізнятися договори, які містять у собі такі особливості, які надають можливість виділити в межах одного виду договорів низку підвидів (різновидів) господарсько-правових договорів [8; с. 112].

Договори можна поділяти на: визначені і законодавчо не врегульовані -регулюються виключно домовленістю сторін [3, - с. 58–59] із додержанням загальних засад законодавства [8; с. 113], а від рівня врегульованості на поймаєновані та непоймаєновані.

Поймаєновані є договори, сформульовані законодавством, і у разі виникнення спору суд може звернутися до закону з метою встановлення відповідності і несуперечності їх змісту вимогам законодавства. Відтак, поймаєновані договори у національному праві за рівнем їх визначеності можуть бути поділені на ті, що 1) закріплені ГК України та іншими кодифікованими актами законодавства; 2) закріплені поточними законами; 3) закріплені підзаконними актами. Непоймаєновані договори – це така група договорів, що не отримали свого нормативно-правового врегулювання та не передбачені актами законодавства, а є результатом волевиявленням їх сторін. У деяких випадках, залежно від характеру суспільних відносин, юридична природа таких договорів може бути неоднозначною.

Найбільше значення для класифікації має дихотомія, яка заснована на одній із трьох підстав: розподіл зобов'язань між сторонами, наявність зустрічного задоволення, момент виникнення договору. Використання зазначених підстав дає змогу виділити:

односторонні та двосторонні, оплатні та безоплатні, реальні і консенсуальні.

Щодо договорів у сфері інноваційної діяльності зазвичай всі договори є двосторонньо-зобов'язальними, оплатними та консенсуальними. [8; с. 113].

Це:

– договори на надання інжинірингових послуг (договори на надання інженерно-консультаційних послуг з підготовки, технічного забезпечення процесу виробництва і передачі продукції);

- договори на надання маркетингових послуг, пов'язаних з випуском інновацій на ринок (попереднє дослідження, зондування ринку, адаптація даного виробу для різних ринків збуту);

- договори по виробничому проектуванню і виконанню інших видів робіт, пов'язаних з підготовкою виробництва для випуску нової продукції, технологічним оснащенням, організацією виробництва і початковим етапом випуску нової продукції;

- договори, пов'язані з наданням послуг з навчання, підготовки, перекваліфікації персоналу у зв'язку з упровадженням технологічних інновацій, консалтингові послуги;

- інвестиційні договори (у тому випадку, коли інвестиціями виступають технології, права користування об'єктами інтелектуальної власності).

Враховуючи мету даної наукової розвідки, заслуговує на увагу багаторівнева класифікація М. І. Брагінського та В. В. Вітрянського, за якою договори об'єднуються у певні групи, при цьому кожний наступний рівень відображає особливості попередніх. На першому рівні всі договори поділені на чотири групи за їх метою на: 1) передачу майна, 2) виконання робіт, 3) надання послуг 4) заснування різноманітних товариств. На другому рівні кожна з цих груп, у свою чергу, має підрівні, договори, у яких містяться притаманні їм специфічні ознаки та особливості [8; с. 113]

Окремої уваги в контексті визначення особливостей інноваційних договорів заслуговує визначення таких важливих складових, як трансфер-технології та ноу-хау.

Трансфер-технології – це передача технології, що оформляється шляхом укла-

дення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових [14].

Договір про трансфер-технології – договір, укладений у письмовій формі між особами, яким належать та/або яким повністю чи частково передаються майнові права на технологію або її складові [14].

Ноу-хау – технічна, організаційна або комерційна інформація, отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер-технології; є істотною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/або надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям загальновідомості та істотності [14].

До правочинів у сфері передачі технологій належать: 1) передача, продаж або надання на основі ліцензій усіх форм промислової власності, за винятком товарних знаків, знаків обслуговування та комерційних найменувань, у тих випадках, коли вони не є частиною правочинів щодо передачі технології; 2) надання ноу-хау і технічного досвіду; 3) передача технологічних знань, необхідних для монтажу, експлуатації та функціонування підприємства та обладнання, а також виконання проектів «під ключ»; 4) надання технологічних знань, необхідних для набуття, монтажу та використання машин, обладнання, проміжних товарів та/або сировини, набутих шляхом закупівлі, оренди або яким-небудь іншим способом; 5) передача технічного змісту правочинів щодо промислового або технічного співробітництва [11; с. 77].

Крім того, до договорів у сфері інтелектуальної власності належать також договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт та договір комерційної концесії (франчайзинг) [6], хоча зазначені договори і виділені в окремі глави (гл. 16 ГК України). [5].

Цікавим є досвід у рамках ООН, де було

розроблено ряд рекомендацій, присвячених врегулюванню окремих видів договорів у сфері трансферу технологій. Зокрема, здійснено аналіз умов договорів інжинірингу та технічного сприяння (права та обов'язки консультанта у даних договорах, залучення місцевого персоналу, права та обов'язки власника технології, платежі та порядок їх здійснення, умови дійсності договорів, порядок вирішення спорів, зупинення та припинення договорів, форс-мажорні обставини). У Керівних принципах щодо придбання іноземної технології у країнах, що розвиваються, із врахуванням положень щодо ліцензійних договорів, висвітлено способи передачі технології, ознаки ліцензійних договорів щодо передачі технології, порядок вибору технологій та ліцензіара для країни, що розвивається, умови ліцензійного договору у сфері передачі технології, рекомендації для ліцензіата, який бере участь у переговорах щодо укладання ліцензійного договору, а також правові аспекти ліцензійних договорів, підготовлені Всесвітньою організацією інтелектуальної власності. У технічному документі щодо особливостей та проблем договорів на виконання робіт «під ключ» у країнах, що розвиваються, увагу зосереджено на ознаках та основних умовах договорів про виконання робіт «під ключ», а також надається характеристика договорам на управління будівництвом та проведення проектно-будівельних робіт. У Правовому керівництві ЮНСІТРАЛ щодо складання міжнародних контрактів на будівництво промислових об'єктів, прийнятому резолюцією ЮНСІТРАЛ у серпні 1987 року, розглядаються питання про дії покупця (інвестора) перед укладанням контракту, способи укладання контракту, вибір підрядника, загальні вимоги до проекту контракту, опис об'єкта та гарантії якості, трансфер-технології, платежі та порядок їх здійснення, постачання обладнання та матеріалів, будівництво, консультації, субпідряд, перевірку та випробування протягом здійснення робіт, прийняття результатів робіт, ризики, передачу права власності, страхування, гарантії, дефекти та інші недоліки, збитки та неустойку, обмеження відповідальності, перешкоди, зупинення та припинення дого-

вору, постачання запасних частин та обслуговування після будівництва, передачу прав та обов'язків, право, яке застосовується до договору, вирішення спорів. У Керівництві по складанню міжнародних контрактів на послуги, пов'язані з матеріально-технічним обслуговуванням, ремонтом та експлуатацією промислових та інших споруд Європейської економічної комісії ООН розглядаються питання реалізації контрактів на матеріально-технічне обслуговування, контрактів на проведення ремонтних робіт та контрактів на експлуатацію. У Керівництві по складанню міжнародних контрактів щодо консультативного інжинірингу, включаючи деякі аспекти технічного сприяння, розглядаються основні умови договорів інжинірингу та технічного сприяння. Крім того, Європейська економічна комісія ООН першою з регіональних комісії ООН визначила «Генеральні умови торгівлі обладнанням». Серед інших документів ЄЕК можна назвати Керівництво з розроблення договорів про міжнародне передавання виробничого досвіду і знань у машинобудуванні, Керівництво з укладення договорів на спорудження промислових об'єктів, Керівництво з укладення міжнародних договорів про промислове співробітництво, Керівництво з укладення міжнародних договорів між сторонами, що об'єдналися для здійснення конкретного проекту. Усі ці документи застосовуються тільки за наявності посилання на них в угоді. [11; с. 79].

На підставі зазначеного, а також, враховуючи існуючий міжнародний досвід, можна запропонувати таку класифікацію договорів у сфері інноваційної діяльності, залежно від правових наслідків, досягнення яких прагнуть учасники відносин:

1) договори, направлені на створення інноваційних об'єктів інтелектуальної власності (замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності, виконання науково-дослідних, дослідно- конструкторських та технологічних робіт);

2) договори, направлені на надання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності (ліцензійні, комерційної концесії (франчайзингу));

3) договори, направлені на передавання

(відчуження) майнових прав (передання (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності, розподіл майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти інтелектуальної власності);

4) договори, направлені на забезпечення виконання основного договору (застава майнових прав інтелектуальної власності);

5) договори, направлені на управління майновими правами у сфері інтелектуальної власності (колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав; між організацією колективного управління та особою, яка використовує об'єкти авторського права і суміжних прав; про виплату відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах та відеограмах).

Вище запропонована класифікація може доповнюватись у залежності від змін, що відбуваються у господарсько-правових відносинах у сфері впровадження інноваційних відносин, що є цілком логічним і відповідає природі інновації, як такої. Крім цього, слід зазначити, що важливим кроком в напрямку розуміння та застосування інноваційних договорів як угод, спрямованих на підвищення економічної самостійності держави, є нормативне врегулювання цього широкого спектру питань у зазначеній сфері в Господарському кодексі України, а також прийняття відповідних спеціальних законів щодо комплексного підходу до питань регулювання правовідносин, які виникають у зв'язку зі створенням та використанням інноваційних договорів.

Література

1. Марущак Н. В. Види інноваційної діяльності та проблеми їх класифікації // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право), 1(56) 2012. – С.36-42

2. Сімсон О. Інноваційні правовідносини. Проблема ідентифікації та класифікації // Теорія і практика інтелектуальної власності. – С. 98 – 104

3. Тітаренко Г. Б. Підходи до класи-

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена висвітленню особливостей господарсько-правового регулювання інноваційних договорів в залежності від їх видів в умовах інноваційного розвитку України.

SUMMARY

The article is devoted to the features of legal regulation of innovative agreements according on their types in terms of innovative development of Ukraine.

фікації інновацій // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. № 2(57). – С. 34-40

4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р., № 40 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36.

5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року N 436-IV. // Відомості Верховної Ради України. -2003. – № 2. – Ст.275.

6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року N 435-IV. // Відомості Верховної Ради України. -2003. – № 2. – Ст.272.

7. Матвеев П.С. Правова природа та особливості договору комерційної концесії / П. С. Матвеев // Становлення та розвиток права інтелектуальної власності в Україні: підсумки, проблеми, перспективи: зб. матер. науково-практ. конф. [«Становлення та розвиток права інтелектуальної власності в Україні: підсумки, проблеми, перспективи»], (м. Київ, 02 квітня 2013 р.) – К.: Вид-во Алерта. – 2013. – 164 с.

8. Тверезенко О. О. Класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності // Приватне право і підприємництво. – 2011. – № 10. – С. 112-119

9. Гражданское право: учебник. в 3-х т. Т. 1, перераб. и доп. / под. ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – М. «Проспект», 2005. – 765 с.

10. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Бондар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с. – С. 321–325.

11. Рассомахіна О.А. Регулювання укладання договорів про трансфер технологій в рамках ООН // Матеріали міжнародного симпозиуму «інноваційна політика та законодавство в європейському союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення» (XXIV Київський міжнародний симпозиум з наукознавства та науково-технологічного прогнозування).– Фенікс. – 2011.–С. 77 – 80

12. Блинец И. А. Система договоров в сфере интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.webpravo.com/news/sistjema-dogovorov-v-sfjerje-intjelljektivnoj-sobstvjennosti/>

13. Кучеренко Ю.Б. Договоры, регулирующие использование объектов интеллектуальной собственности // Наука и образование: хозяйство и [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.journal-nio.com/index.php?option=com_content&view=article&id=584&Itemid=93

14. Закон України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – № 45. – ст.434